

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ В НЕМОВНИХ ЗВО.

¹Вінницький національний технічний університет

²Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

Анотація. У статті розглядаються особливості професійно-орієнтованого навчання іноземній мові в немовних ЗВО. Зазначається, що особливого значення при вивченні іноземної мови у немовних ЗВО набувають формування комунікативної та мовної компетенцій, застосування професійно-орієнтованого підходу та навчання професійно-орієнтованому спілкуванню у різних ситуаціях.

Ключові слова: вивчення іноземної мови, професійно-орієнтоване навчання, професійно-орієнтоване спілкування, немовний ЗВО, комунікативна компетенція.

Abstract. The article covers the peculiarities of foreign languages study at extralinguistic higher educational establishments. It emphasizes both the importance of communicative and language competences and Language for Specific Purposes development. The key role in this process is played by profession-oriented communication in different situations.

Keywords: foreign languages learning, Language for Specific Purposes approach, profession-oriented communication, extralinguistic higher educational establishment, communicative competence.

Останнім часом все більшого значення в числі фахово-значущих якостей випускників вищої школи займають навички вільно спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності. Причинами такого стану є, насамперед, глибоке реформування суспільства, яке стає все більш відкритим зовнішньому світу. У зв'язку з цим об'єктивною реальністю сьогодення стає широкий розвиток міжнародних контактів з представниками іноземних держав.

Під професійно-орієнтованим навчанням розуміють таке навчання, що ґрунтується на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, відповідно до особливостей майбутньої професії. Цей термін застосовується для позначення процесу вивчення іноземної мови у немовному ЗВО і є орієнтованим на читання літератури зі спеціальності, засвоєння професійної лексики і термінології, а також на спілкування у сфері професійної діяльності. Сутність професійно-орієнтованого навчання іноземній мові полягає у його інтеграції зі спеціальними предметами з метою отримання додаткових професійних знань і формування професійно-значущих якостей особистості [4].

Розглядаючи іноземну мову як засіб формування фахової спрямованості майбутнього фахівця, Н. Д. Гальскова зазначає, що при вивченні професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв'язок між прагненням студента здобути спеціальні знання і успішністю оволодіння мовою [2]. Вона вважає іноземну мову ефективним засобом професійної та соціальної орієнтації в немовному вузі. На думку автора, для реалізації цього потенціалу необхідне дотримання наступних умов: чітке формулювання цілей іншомовної мовленнєвої діяльності, соціальна і професійна спрямованість цієї діяльності, задоволеність студентів при вирішенні приватних завдань, формування в студентів уміння творчо підходити до вирішення приватних завдань, сприятливий клімат у навчальному колективі.

Сутність підготовки спеціалістів у немовних ЗВО полягає у формуванні комунікативних умінь, які б дозволили здійснювати професійні контакти іноземною мовою у різних сферах і ситуаціях. Іншомовне спілкування може відбуватись як в офіційній, так і неофіційній формах, під час індивідуальних та групових контактів, у вигляді доповідей на конференціях, при обговоренні договорів, проєктів. Практичне оволодіння іноземною мовою є лише одним фактором професійно-орієнтованого навчання, а іноземна мова може стати не лише об'єктом засвоєння, а й засобом розвитку професійних умінь. Це передбачає розширення поняття професійна орієнтованість навчання і вимагає, щоб зміст навчального матеріалу, а також діяльність, до якої входять методи і прийоми, що формують професійні навички, мали професійно-орієнтовану спрямованість [1].

Комунікативний підхід є орієнтованим на вивчення мови через спілкування. Використання мови

у реальній комунікативній ситуації породило в межах комунікативного підходу певні тенденції, що мають важливе значення для викладання іноземної мови: комунікативна спрямованість усіх видів навчання; головним у процесі навчання є не викладач, а студент (особистісно-зорієнтоване навчання); зацікавлення студентів процесом навчання відповідно до їхніх інтересів, здібностей і потреб; навчально-методичні матеріали подаються за ситуативно-тематичним чи функціональним принципом; основними видами роботи студентів є парна робота (діалог), групова робота (полілог); комунікативний підхід до вивчення мови породив нетрадиційне відношення до помилки.

В ході застосування комунікативного підходу відбувається формування прагматичної компетенції, яка є оптимальним засобом вивчення іноземної мови, адже цей підхід допомагає не лише розвивати комунікативну компетенцію в студентів, але й охоплює безліч новітніх методик, які допомагають розвивати пам'ять, уяву, фантазію, інтуїцію, креативність, самостійність, гнучкість у мисленнях та діях, здатність висловлювати оригінальні ідеї [5]. А отже виникає необхідність використовувати якісно новий підхід для підготовки спеціалістів різного профілю до вивчення іноземної мови, який дозволить поєднувати роботу над іншомовними текстами у пізнавальних цілях і розвивати здібності з використання мовних засобів, лінгвістичної та соціолінгвістичної інформації текстів у професійних та соціально-орієнтованих висловлюваннях студентів. За таких умов особливої ваги набуває професійно-орієнтоване спілкування іноземною мовою, яке є особливим видом спілкування, адже для його здійснення необхідні спеціальні знання. Професійно-орієнтоване спілкування обмежене компетентністю спеціаліста, обумовлюється цілями, змістом та доступними іншомовними засобами, що характерні для певного виду практичної діяльності [3].

Навчання професійно-орієнтованому спілкуванню іноземною мовою у немовних вищих навчальних закладах потребує якісно нового підходу до відбору змісту. Він повинен бути спрямованим на останні види досягнень у тій чи іншій галузі людської діяльності, відображати наукові винаходи у галузях, які безпосередньо стосуються інтересів студентів, надавати їм можливість для професійного зростання. Тому, цілком правильно розглядати зміст навчання іноземній мові у немовних ЗВО як сукупність вмінь та навичок, які б надали змогу якості та рівню володіння іноземною мовою відповідати запитам та цілям певного рівня навчання. Відбір змісту сприяє цілісному та різносторонньому формуванню особистості студента, його підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Згідно з основними принципами професійно-орієнтованого підходу до вивчення іноземної мови можна виокремити наступні особливості:

- Кінцевою метою професійно-орієнтованого навчання діалогічному мовленню є розвиток умінь проводити бесіду, цілеспрямовано обмінюватись інформацією професійного характеру на певну тему.
- Навчання монологічному мовленню полягає у формуванні вмінь створювати різноманітні жанри монологічних текстів: виступ з доповіддю, висловлювання у процесі дискусії як з підготовкою, так і без неї.
- Навчання аудіюванню полягає у формуванні умінь сприймати і розуміти висловлювання співрозмовника іноземною мовою.
- Навчання читанню конкретизується формуванням вмінь володіти всіма видами читання публікацій різних функціональних стилей і жанрів, у тому числі й спеціальної літератури.
- Особливістю навчання письму є розвиток комунікативної компетенції, необхідної для професійного письмового спілкування, яка виявляється в умінях реферативного викладу, анутовання а також перекладу професійно-спрямованого тексту з іноземної мови на рідну і навпаки [4].

Отже, метою навчання іноземній мові у немовному ЗВО є формування у студентів комунікативної та мовної компетенції, тобто досягнення такого рівня володіння мовою, який би був достатнім для практичного використання іноземної мови у майбутній професійній діяльності. Особливості вивчення іноземної мови студентами немовних ЗВО полягають у застосуванні професійно-орієнтованого підходу, вивчення професійно-спрямованої лексики та володіння професійно-орієнтованим спілкуванням у різних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойчевська І. Особливості вивчення іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах України / І. Бойчевська // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. – Умань. : УДПУ. – Частина 1, 2015. – С. 45–51.

2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному языку : пособие [для учителя] / Н. Д. Гальскова. – М. : АРКТИ-Глосса, 2000. – 165 с.
3. Мурадова Н. Т. Обучение профессионально-ориентированному общению на иностранном языке студентов неязыковых вузов [Электронный ресурс] Н. Т. Мурадова, С. А. Эрданова // Молодой ученый. – 2013. – №11. – С. 822–824. – Режим доступа: <http://www.moluch.ru/archive/58/8073/>
4. Покушалова Л. В. Обучение профессионально-ориентированному языку в техническом вузе [Электронный ресурс] / Л. В. Покушалова, Л. Т. Серебрякова // Молодой ученый. – 2012. – № 5. – С. 305–307. – Режим доступа: <http://www.moluch.ru/archive/40/4759/>
5. Столяренко О. В. Формування у студентів іншомовної прагматичної компетенції як запоруки успішного спілкування іноземною мовою / Столяренко О. В., Столяренко О. В. // XLVII регіональна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів університету з участю працівників науково-дослідних організацій та інженерно-технічних працівників підприємств м. Вінниці та області [Електронне наукове видання матеріалів конференції], м. Вінниця, 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/index>

Столяренко Оксана Василівна – к.пед.н., доцент кафедри іноземних мов, Вінницький національний технічний університет.

Столяренко Олена Вікторівна – д.пед.н., доцент кафедри педагогіки і професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.

Stoliarenko Oksana V. – Candidate of Pedagogic Sciences, Assistant Professor at the Department of Foreign Languages, Vinnytsia National Technical University.

Stoliarenko Olena V. – Doctor of Pedagogy, Assistant Professor at the Department of Pedagogy and Professional Education, Vinnytsia State Pedagogic University named after M. Kotsiubynskyi.